

9.

Врз основа на член 75 ставови 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, претседателот на Република Македонија и претседателот на Собранието на Република Македонија издаваат

У К А З**ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА РАТИФИКАЦИЈА НА ДОГОВОРОТ ЗА СОЦИЈАЛНО ОСИГУРУВАЊЕ МЕЃУ РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА И РЕПУБЛИКА ТУРЦИЈА**

Се прогласува Законот за ратификација на Договорот за социјално осигурување меѓу Република Македонија и Република Турција, што Собранието на Република Македонија го донесе на седницата одржана на 5 февруари 1999 година.

Број 07-506/1
5 февруари 1999 година
Скопје

Претседател
на Република Македонија,
Киро Глигоров, с.р.

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
д-р Саво Кљимовски, с.р.

З А К О Н**ЗА РАТИФИКАЦИЈА НА ДОГОВОРОТ ЗА СОЦИЈАЛНО ОСИГУРУВАЊЕ МЕЃУ РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА И РЕПУБЛИКА ТУРЦИЈА**

Член 1

Се ратификува Договорот за социјално осигурување меѓу Република Македонија и Република Турција, склучен во Скопје на 6 јули 1998 година.

Член 2

Договорот во оригинал на македонски и турски јазик гласи:

Д О Г О В О Р

за социјално осигурување помеѓу Република
Македонија и Република Турција
РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

И

РЕПУБЛИКА ТУРЦИЈА

(во понатамошниот текст: држави договорнички)

заради регулирање на меѓусебните односи во областа на социјалното осигурување се договорија за следното:

ДЕЛ I

ОПШТИ ОДРЕДБИ

Член 1

Дефиниција на поимите

(1) Во спроведувањето на овој договор изразите значат:

1.1 За Република Македонија
- Македонија

**За Република Турција
- Турција**

1.2 "правни прописи"
- закони, статuti и други општи акти наведени во член 2:

1.3 "надлежни органи"
во однос на Македонија:
Министерството за труд и социјална политика и
Министерството за здравство;

во однос на Турција
- Министерството за труд и социјална сигурност и други
соодветни министерства

1.4. "носител"
- установа или надлежен орган за спроведување на правните
прописи од член 2;

1.5 "осигуреник"
- лице осигурено според правните прописи од член 2;

1.6 "периоди на осигурување"
- периоди со платени придонеси и со нив изедначени
периоди;

1.7 "член на семејство"
лице определено или признато како такво според правните
прописи на државата договорничка која ги применува;

1.8 "живеалиште"
- постојано место на живеење;

1.9 "привремен престој"
- престој на територија на едната држава договорничка на
лице кое има живеалиште на територијата на другата држава
договорничка;

1.10. "давање"
- парични давања, давања во натура или помош според
правните прописи на државата што ги применува;

(2) Останатите поими го имаат значењето кое им припаѓа
според правните прописи од член 2.

Член 2

Правните прописи на кои се
однесува овој договор

(1) Овој договор се однесува на правните прописи:

1. во Македонија на:
наредба за здравствено осигурување и здравствената заштита;
1.2. пензиското и инвалидското осигурување;

1.3. осигурување во случај на несреќа на работа и професионална болест;

1.4. осигурување во случај на невработеност;

1.5. додатокот на деца.

2. во Турција на:

2.1. осигурувањето во случај на болест, мајчинство, повреда на работно место и професионална болест, инвалидност, старост и смрт, кои ги опфаќаат работниците вклучувајќи ги и земјоделските работници;

2.2. кои се однесуваат на Заводот за социјално осигурување кој ги опфаќа државните службеници;

2.3. осигурувањето во случај на инвалидност, старост и смрт кои се однесуваат на занаетчиите, уметниците и другите самостојни вработени лица и лица кои вршат самостојна дејност во земјоделството;

2.4. кои се однесуваат на заводите за социјално осигурување во член 20 од Законот за социјално осигурување број 506.

(2) Овој договор се однесува на сите правни прописи кои ги опфаќаат, менуваат или дополнуваат правните прописи наведени во ставот 1 на овој член, имајќи го предвид член 3.

(3) За правните прописи кои ги прошируваат правата и лицата предвидени според правните прописи на едната држава, се известува другата држава во рок од три месеци. После ова соопштување, доколку другата држава не изрази противење во рок од 3 месеци од датум на приемот на соопштението, влегуваат во рамки на Договорот.

(4) Правните прописи со кои се воведува нова гранка на социјално осигурување се применуваат доколку се склучи посебен договор.

Член 3

Лица на кои се применува овој договор

Овој договор се применува на лицата за кои се применуваат или се применувале правните прописи на едната или на двете држави договорнички и на другите лица кои правата ги изведуваат од нив.

Член 4

Еднаков третман

Лицата опфатени во член 3 имаат ист третман во поглед на правата и обврските според правните прописи на двете држави договорнички.

Член 5

Трансфер на давањата

(1) Давањата на лицата од член 3 остварени според правните прописи на едната од државите договорнички не можат да се намалат, изменат, запрат, да се укинат или да се запленаат заради тоа што корисникот има живеалиште на територијата на другата држава договорничка и истите се исплатуваат во другата држава.

(2) Став 1 на овој член се применува и кога корисникот има живеалиште на територијата на трета држава.

ДЕЛ II

ОДРЕДБИ ЗА ПРАВНИТЕ ПРОПИСИ КОИ СЕ ПРИМЕНУВААТ

Член 6

Обврската за осигурување се одредува според правните прописи на онаа држава договорничка на чија територија лицето ја извршува работата; доколку со член 7 и 8 не е поинаку определено.

Лице со престој во едната од државите договорнички и кое во другата држава договорничка или во двете држави самостојно врши дејност на своја сметка, во врска со таа работа подлежи само на правните прописи на државата каде што има престој.

Член 7

(1) Ако работодавецот со седиште на територија на едната држава договорничка, упати работник на територијата на другата држава договорничка, за него, најдолго до крајот 24-от календарски месец после неговото заминување, се применуваат правните прописи на првата држава договорничка, како да е вработен на нејзина територија. Рокот од 24 месеци може да се продолжи со претходно одобрение од страна на надлежните органи, но не подолго од 60 месеци.

(2) Ако лице кое врши самостојна дејност на територијата на едната држава договорничка отиде на територија на другата држава договорничка заради извршување на таа дејност, за него, најдолго до крајот на 12-от месец после неговото заминување се применуваат правните прописи на првата држава договорничка, како да ја извршува дејноста на нејзината територија. Рокот од 12 месеци може да се продолжи со претходно одобрение од страна на надлежните органи, но не подолго од 60 месеци.

(3) Ако претпријатие за воздушен и копнен сообраќај или телекомуникации, со седиште во едната држава договорничка упати вработен во другата држава договорничка, се применуваат правните прописи на првата држава договорничка, како да е вработен на нејзината територија.

(4) Посада на брод како и други лица вработени на бродот, подлежат на правните прописи на онаа држава договорничка под чие знаме плови бродот.

(5) Лицата вработени во едната држава договорничка во деловница или постојано претставништво на претпријатие чие седиште е во другата држава договорничка, подлежат на правните прописи на другата држава каде што се наоѓа деловницата или постојаното претставништво.

(6) Лицата од став 5 доколку се државјани на другата држава или имаат живеалиште во таа држава, имаат право, во рок од 3 месеци од вработувањето да побараат за нив да се применат правните прописи на државата каде што имаат живеалиште.

Член 8.

Дипломатски или конзуларни претставништва

(1) На дипломатските или конзуларните претставници како и на вработените во дипломатските или конзуларните претставништва упатени на територијата на другата држава договорничка се применуваат правните прописи на државата договорничка од која се упатени.

(2) На вработените во дипломатските или конзуларните претставништва кои имаат живеалиште во државата каде што се наоѓа дипломатското или конзуларното претставништво, се применуваат правните прописи на државата договорничка каде што се наоѓа претставништвото.

(3) По исклучок од став 1 и 2, вработените кои се државјани на државата чие е дипломатското или конзуларното претставништво, можат во рок од три месеци од денот на вработувањето да се определат за примена на правните прописи на таа држава договорничка.

Член 9

Исклучоци

На заедничко барање на вработениот и неговиот работодавец, надлежните органи на двете држави договорнички или овластените носители одредени од нив можат договорно да утврдат исклучоци од примената на член 6 и 7 на овој договор.

ДЕЛ III ПОСЕБНИ ОДРЕДБИ

ГЛАВА I

Давања по основ на болест и мајчинство

Член 10

Собирање на периодите на осигурување

Ако според прописите на едната држава договорничка стекнувањето, зачувувањето или повторното признавање на право на

давање по основ на болест и мајчинство е условено со навршени периоди на осигурување, носителот на државата договорничка ги зема предвид ако е потребно и периодите на осигурување навршени според правните прописи на другата држава договорничка, како да се навршени според нејзините правни прописи, под услов периодите да не се поклопуваат, ако со овој договор не е поинаку определено.

Член 11

Користење на здравствени давања

(1) Осигуреникот кој ги исполнува условите за право на здравствено давање според правните прописи на едната држава договорничка има живеалиште или привремен престој во другата држава договорничка има право на здравствено давање од носителот во местото на живеење или привремен престој, според правните прописи на тој носител, како да е кај него осигурен, на товар на надлежниот носител.

(2) Осигурениците кои се испратени за извршување на некоја привремена работа во другата држава договорничка, имаат право на здравствени давања, по основ на осигурување за болест и мајчинство, вклучувајќи го и болничкото лекување на товар на носителот кај кого се осигурени.

(3) Осигурениците на едната држава договорничка за време на привремен престој во другата држава, договорничка, во итни случаи имаат право да користат здравствени давања, вклучувајќи го и болничкото лекување, додека трае итноста, на товар на надлежниот носител кај кого се осигурени.

(4) Осигурениците од став 1, 2 и 3 започнатото лекување во другата држава договорничка може да го продолжат во државата договорничка во која се осигурени.

(5) Одредбите содржани во ставовите 1, 2, 3 и 4 се однесуваат и за членовите на семејството на осигуреникот кој има стекнато право на здравствени давања, кои живеат или престојуваат заедно со осигуреникот.

Член 12

(1) Членовите на семејството на осигуреникот на едната држава договорничка, кои живеат во другата држава договорничка, под услов да не се осигурени според правните прописи на државата во која живеат, имаат право на здравствени давања по основ на болест и мајчинство според правните прописи на државата во која е осигурен осигуреникот.

(2) Ако членовите на семејството на осигуреникот од ставот 1 го променат местото на живеење во државата каде што се наоѓа

надлежниот носител или таму привремено престојуваат, користат здравствени давања според правните прописи на таа држава договорничка.

(3) Правата на здравствени давања се остваруваат и определуваат според правните прописи на државата во која осигуреникот е осигурен.

(4) Членовите на семејството на осигуреникот кои имаат живеалиште во другата држава договорничка, користат здравствени давања што ги дава носителот во местото на живеење според правните прописи кои тој ги применува, а на товар на надлежниот носител.

(5) Условите за стекнување право, кругот на членовите на семејството и траењето на правото се утврдуваат според правните прописи што важат за надлежниот носител.

Член 13

Здравствени давања на корисници на пензија

(1) На корисникот на пензија, остварена според правните прописи на двете држави договорнички, исклучително се применуваат правните прописи на онаа држава договорничка на чија територија има живеалиште.

(2) На корисникот на пензија остварена според правните прописи на едната држава договорничка, кој има живеалиште во другата држава договорничка, се применуваат правните прописи на таа држава договорничка и му се пружаат здравствени давања како да е правото на пензија остварено според нејзините правни прописи, а на товар на надлежниот носител.

(3) Корисникот на пензија од став 1 со живеалиште во едната држава договорничка, чија состојба за време на привремен престој во другата држава договорничка, бара итно пружање на здравствени давања, има право на тие давања на товар на носителот на државата договорничка, каде што се наоѓа сталното место на живеење.

(4) Одредбите од став 1, 2 и 3 се применуваат и на членовите на семејството на корисникот на пензија.

(5) Стекнувањето или нестекнувањето со правото, времетраењето на плаќањата и утврдување на членовите на семејството се определуваат од страна на надлежниот носител кој ги утврдува месечните и други давања, додека обемот на пружените услуги и начинот на нивното извршување се определуваат од носителот на местото на престојот.

Член 14

Надоместување на трошоци за здравствените давања

Трошоците за здравствените давања направени во случаите предвидени во член 11, 12, 13, 20 и 22 од овој договор се плаќаат од страна на носителот на осигурувањето на носителот кој го пружил давањето на начин и во постапка утврдени со Административна спогодба.

Член 15

Протези, поважни здравствени давања и парични давања.

(1) Користењето на протези, и други здравствени давања подлежат на одобрување на надлежниот носител освен во случај на опасност по живот и здравје (итни случаи) за лицата од член 11. Начинот и постапката се определуваат со Административна спогодба.

(2) Во случаите од член 11, 12 и 13 паричните давања (дневните исплати) ги одобрува надлежниот носител според правните прописи кои тој ги применува.

(3) Ако, според правните прописи на едната држава договорничка износот на паричните давања зависи од бројот на членовите на семејството, надлежниот носител ги зема во предвид и членовите на семејството кои имаат живеалиште во другата држава договорничка.

Член 16

Давања по основ на мајчинство

(1) Во случаите на користење на право на давање по основ на мајчинство според правните прописи на едната или двете држави договорнички за осигуреникот, доколку е потребно, имајќи ги во предвид и собраните периоди на осигурување според член 10, се применуваат правните прописи само на државата каде што е извршено породувањето.

(2) Неосигурената брачна другарка на осигуреникот во случај на породување има право да користи здравствени давања по основ на осигуреникот.

(3) Здравствените давања направени на лицето кое се стекнало со право по основ на мајчинство се надоместуваат согласно одредбите на член 11 и 12 на овој договор.

ГЛАВА II

Давање по основ на инвалидност, старост и смрт

Член 17

Собирање на периодите на осигурување

(1) Ако според прописите на едната држава договорничка, стекнувањето, зачувувањето или повторно признавање на право на

Давање е условено со навршени периоди на осигурување, носителот на Државата договорничка ги зема предвид, ако е потребно, и периодите на осигурување навршени според правните прописи на другата држава договорничка како да не се поклопуваат, ако со овој договор не е поинаку определено.

(2) Ако и покрај примената на ставот 1 не се исполнети условите за стекнување право на давање, надлежниот носител ги зема предвид и периодите на осигурување навршени во трета држава со која двете држави договорнички имаат склучени договори за социјално осигурување.

(3) Ако според правните прописи на едната држава договорничка, стекнувањето, зачувувањето или повторно признавање на давањето е условено со претходно навршени периоди на осигурување или постоење на одредени околности, тогаш почетокот на осигурувањето или околностите настанати во другата држава договорничка имаат исто значење.

Член 18

Периоди на осигурување пократки од 12 месеци

(1) Ако периодите на осигурување кои треба да се земат предвид според правните прописи на едната држава договорничка изнесуваат помалку од 12 месеци, не се одобрува право на давање, освен кога според тие прописи постои право на давање само врз основа на тие периоди на осигурување.

(2) Периодите на осигурување од став 1 на овој член по основ на кои носителот на едната држава договорничка не одобрува право на давање, доколку е пот ебно ги зема предвид носителот на другата држава договорничка за стекнување, зачувување или повторно признавање на давањето, како и за одредување на неговата висина, како тие периоди на осигурување да се навршени според неговите правни прописи.

Член 19

Пресметување на давање

(1) Ако според правните прописи на едната држава договорничка постои право на давање без примена на член 17, надлежниот носител на таа држава договорничка утврдува давање исклучиво врз основа на периодите на осигурување кои се земаат предвид според тие правни прописи.

(2) Ако не постои право на давање според став 1, давањето се пресметува со собирање на периодите на осигурување согласно член 17 на следниов начин.

Надлежниот носител утврдува давање на тој начин што, прво, пресметува износ на давање кое би припаѓало како вкупните периоди на осигурување да се навршени според неговите прописи, а потоа, врз основа на така пресметаниот износ го утврдува износот на давање во сразмерен однос помеѓу периодите на осигурување навршени исклучиво според неговите правни прописи и вкупните периоди на осигурување кои се земаат предвид за пресметување на давањето.

(3) Ако според правните прописи на државите договорнички постојат одредби кои предвидуваат запирање, намалување или престанок на месечните давања овие одредби се земаат предвид и при примена на овој договор.

ГЛАВА III

Несреќа на работа и професионална болест

Член 20

Давања

(1) Осигуреник кој ќе претрпи несреќа на работа или ќе се разболи од професионална болест за времетраењето на осигурувањето, давањата ги остварува според правните прописи на државата договорничка во која е осигурен со примена на одредбите од дел III глава I на овој договор.

(2) Кога лицето кое претрпело несреќа на работа или заболело од професионална болест во едната од државите договорнички го промени живеалиштето во другата држава договорничка, со претходно одобрување од надлежниот носител, продолжува да ги користи давањата. Овие давања, зависно од здравствената состојба утврдена од соодветна здравствена установа, можат да бидат продолжени.

(3) Лицето кое ќе го промени местото на живеење во другата држава договорничка, а подоцна се утврди дека заболело од последици на несреќата на работа или професионална болест, во времето додека било осигурано во првата држава договорничка, има право на давања по основ на несреќа на работа и професионална болест според правните прописи и на товар на носителот на државата каде тие настанале.

(4) Давањата од став 1, 2 и 3 се даваат според правните прописи кои важат за носителот во местото на привремениот престој, а на товар на надлежниот носител.

(5) Трошоците за протези, поголеми апарати и други позначајни здравствени давања предвидени со претходните ставови и парични давања се надоместуваат според одредбите на член 15.

Член 21

При утврдувањето на степенот на неспособноста за работа според правните прописи на едната држава договорничка, ќе се земат предвид и несреќите на работа и професионалните болести кои настанале порано според правните прописи на другата држава договорничка, како тие да настанале според своите правни прописи. При утврдување на давање ќе се применува точка 2 од член 23.

Член 22

Давање за професионална болест

Ако постои право на давање поради професионална болест што се надоместува според правните прописи на двете држави договорнички, надоместокот паѓа на товар на надлежниот носител на чија територија последен пат е вршена дејноста која влијаела на настанување на професионалната болест.

Член 23

Ако лице според правните прописи на едната држава договорничка остварило право на давање врз основа на професионална болест, во случај на влошување на таа болест во другата држава договорничка важи следново:

1. Ако лицето не вршело дејност во другата држава договорничка која можела да ја предизвика или влоши професионалната болест, надлежниот носител на првата држава договорничка одобрува потребни давања според своите правни прописи, земајќи го во предвид и влошувањето на болеста.

2. Ако лицето во другата држава договорничка вршело таква дејност, надлежниот носител на првата држава договорничка исплатува давања според своите правни прописи без да се земе предвид влошувањето, надлежниот носител на другата држава договорничка на тоа лице му одобрува додаток чија висина се определува според правните прописи на таа држава, која е еднаква на разликата помеѓу висината на давањето кое припаѓа после влошувањето и висината на износот кој би припаѓал кога болеста би настапила пред влошувањето на територијата на другиот носител.

ГЛАВА IV

Додаток на деца

Член 24

Утврдување на давањето

(1) Правото на додаток на деца се определува според правните прописи на онаа држава договорничка според кои лицето е

осигурено и за децата кои имаат живеалиште на територијата на другата држава договорничка.

(2) Ако правото на додаток на деца постои според правните прописи на двете држави договорнички се применуваат исклучиво правните прописи на онаа држава договорничка на чија територија детето има живеалиште.

(3) Ставовите 1 и 2 се применуваат и на корисниците на пензии.

ГЛАВА V

Давања по основ на невработеност

Член 25

Услови за стекнување на надоместок за невработеност

Давањата по основ на невработеност според правните прописи на едната држава договорничка каде, што работи осигуреникот, се обезбедуваат под услови и на начин, по постапка и во рокови предвидени со нејзините правни прописи, имајќи ги предвид периодите на осигурување во другата држава договорничка.

ДЕЛ IV

Лекарски прегледи

Член 26

Лекарските прегледи извршени во едната држава договорничка заради утврдување на неспособност, кои се однесуваат на лицата кои живеат или привремено престојуваат во другата држава договорничка, се вршат по барање и на товар на надлежниот носител од страна на носителот според местото на живеење или привремен престој. Ако лекарските прегледи се вршат заради примена на правните прописи на двете држави договорнички, тие прегледи се вршат од страна и на товар на носителот според местото на живеење или привремен престој на соодветното лице.

ДЕЛ V

Разни одредби

Член 27

Административно уредување

Начинот и постапката во врска со применувањето на овој договор се утврдуваат со Административна спогодба.

Член 28

Размена на информации и меѓусебна помош

(1) Надлежните органи и носители за примена на овој договор се должни:

1.1. во рамките на дозволеното со правните прописи за примена на овој договор државите договорнички меѓусебно се известуваат;

1.2. во согласност со правните прописи за примена на овој договор, а во врска со утврдувањето или исплатата на правото на давање државите договорнички заемно си помагаат како да се работи за примена на соодветните правни прописи;

1.3. во најкус можен рок меѓусебно да се известат за секоја промена која ќе настане во правните прописи, заради примената на овој договор или таа промена на било каков начин влијае на примената на овој договор.

(2) Давањето наведено во точка 1.2 имајќи ги предвид посебните одредби кои се предвидени со Административната спогодба постигната во согласност со членот 27, а кои се однесуваат на враќање на направените трошоци, истите не влијаат на висината на давањето кога надлежниот носител на едната држава договорничка ќе побара исплата, надлежниот носител на другата држава договорничка износот за исплата го пресметува во УСА долари. Врз основа на тоа, вториот носител износот го исплатува на првиот носител.

(3) Секоја информација испратена за некое лице од едната на другата држава договорничка, според овој договор, претставува тајна се додека за истата не се добие потребно известување во согласност со правните прописи на овој договор и може да се користи само за спроведување на овој договор и на прописите за неговото спроведување.

(4) Барањето за надоместок на штета од трето лице за осигурен случај кој настанал во другата држава, поднесено од носителот на едната држава договорничка, до носителот на другата држава договорничка, другиот носител презема обврска да ги преземе сите дејствија за надоместување на штетата и за исходот го известува носителот на првата држава договорничка.

Член 29

Ослободување или намалување на даноци, такси и трошоци

Ослободување или намалување на данокот и таксите и конзуларните трошоци предвидени со прописите на едната држава договорничка за писмени поднесоци или документи кои се поднесуваат

заради применување на нејзините правни прописи, се однесува и на соодветните писмени поднесоци и документи кои се поднесуваат заради применување на овој договор или на правните прописи на другата држава договорничка.

Член 30

Јазик за комуникација

Во примената на овој договор овластените органи и носители меѓусебно комуницираат на македонски и турски јазик.

Член 31

Пренесување на барање, известување и забелешки

(1) Барање, известување и забелешка кое се однесува на исплата на некое давање или утврдување право на давање доставено во законски рок до надлежниот орган или носител на едната држава договорничка се смета како да е поднесено до надлежниот орган или носител на другата држава договорничка. Истата постапка важи и за барањата, известувањата и забелешките кои се однесуваат на други области.

(2) Барањето за давање поднесено според правните прописи на едната држава договорничка, се смета како барање за соодветно давање според правните прописи на другата држава договорничка.

(3) Во случаите од ставот 1 и 2, надлежен орган или носител до кого е поднесено барањето без одлагање го доставува до надлежниот орган или носител на другата држава договорничка.

Член 32

Исплата на давања

Надлежниот носител на едната држава договорничка, своите обврски од овој договор ги исплатува во паричната единица на својата држава.

Член 33

Решавање на споровите

(1) Сите спорови кои ќе произлезат од толкувањето и примената на овој договор, надлежните органи на државите договорнички ќе се обидат да ги решат по пат на преговори.

(2) Ако спорот не се реши на начин утврден во став 1, во рок од 6 месеци по барање на едната држава договорничка, спорот се отстапува на решавање на арбитражна комисија која се формира на следниов начин:

2.1 секоја држава договорничка во рок од 1 месец по добивање на барање за решавање на спорот по пат на арбитража, определува еден член. Членот, определен на овој начин во рок од 2 месеци по добивање на известување од државата која последна го определила својот член, избира трет член на арбитражната комисија државјанин на трета држава.

2.2. во случај на неопределување на член на арбитражната комисија во определениот рок, од страна на една држава договорничка, другата држава договорничка се обраќа до претседателот на Европскиот суд за човекови права со барање за определување член на арбитражната комисија. Ако определените два члена не се согласат со именувањето на третиот член на ист начин се обраќаат до Европскиот суд за човекови права.

2.3. ако претседателот на Европскиот суд за човекови права е државјанин на една од двете држави договорнички, неговите обврски од овој член се пренесуваат на неговиот заменик или на судија од највисок ранг, кој не е државјанин на ниту една од двете држави договорнички.

(3) Арбитражната комисија одлучува со мнозинство на гласови. Одлуките на комисијата за двете држави имаат обврзувачки карактер. Секоја држава договорничка ги сноси трошоците за судијата што сама го именувала. Другите трошоци ги надоместуваат рамномерно државите договорнички. Арбитражната комисија сама го определува начинот на работење.

ДЕЛ VI

Преодни и завршни одредби

Член 34

Преодни одредби

(1) Периодите на осигурување кои се навршени пред стапување во сила на овој договор, се земаат предвид при утврдување на правото на давање според овој договор.

(2) Одредбите на овој договор не даваат право за исплата на давање пред денот на неговото влегување во сила.

(3) Овој договор се применува и на осигурените случаи настанати пред неговото влегување во сила, водејќи сметка за ставот 2 и на барањата поднесени во рок од две години од денот на влегување во сила на овој договор, додека барањата поднесени по тој рок се исплатуваат почнувајќи од почетокот на месецот по денот на поднесувањето на барањето.

Член 35

Влегување во сила и раскинување на Договорот

(1) Секоја од државите договорнички ја известува другата држава договорничка дека се исполнети условите според нејзините

правни прописи за влегување во сила на овој договор. Договорот влегува во сила првиот ден на вториот месец по последното извесување.

(2) Овој договор важи од денот на неговото влегување во сила, но Договорот се откажува со известување од едната до другата држава договорничка. Откажувањето влегува во сила на крајот на шестиот месец од денот на известувањето.

(3) Во случај на престанок на важењето на овој договор, стекнатите права според овој договор и натаму се задржуваат, а нерешените барања се решаваат со преговори. Ако не се постигне согласност, споровите кои се однесуваат на стекнатите права се решаваат според член 33.

Составен во Скопје на ден 06.07.1998 година во два примероци, на македонски и на турски јазик, при што двата текста се еднакво важни.

ЗА РЕПУБЛИКА
МАКЕДОНИЈА

Министер за труд и социјална
политика
Насер Зибири, с.р."

ЗА РЕПУБЛИКА
ТУРЦИЈА

Министер за труд и социјална
сигурност
Нами Чаган, с.р.

MAKEDONYA CUMHURİYETİ

İLE

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ARASINDA

SOSYAL GÜVENLİK SÖZLEŞMESİ

"Makedonya Cumhuriyeti" ile "Türkiye Cumhuriyeti" (Metnin devamında "Taraflar" ülkeler olarak adlandırılacaklardır.) aralarındaki sosyal güvenlik alanını kapsayan konuları düzenlemek amacıyla aşağıdaki hususlarda mutabık kalmışlardır.

BÖLÜM I
GENEL HÜKÜMLER

Madde 1
Tanımlar

(1.) Bu Sözleşmenin uygulanmasında :

1.1 "Ülke"

Makedonya bakımından, Makedonya Cumhuriyetini,
Türkiye bakımından, Türkiye Cumhuriyetini,

bu sözleşme ile ilgili tebliğler 1.1

1.2 “Mevzuat”

Madde 2’de belirtilen kanunları, tüzükleri ve diğer mevzuatları,

1.3 “Yetkili Makam”

Makedonya bakımından, Çalışma ve Sosyal Politika Bakanlığı ile Sağlık Bakanlığını, Türkiye bakımından, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile diğer ilgili Bakanlıkları,

1.4 “Yetkili Kurum”

Madde 2’de belirtilen mevzuatın uygulanmasından sorumlu Kurum veya Kurumları,

1.5 “Sigortalı”

Madde 2’de belirtilen mevzuatlara tabi olan veya tabi olmuş kimseyi,

1.6 “Sigortalılık Süresi”

Prim veya kesenek ödenmiş olan ve ödenmiş sayılan süreyi,

1.7 “Aile Ferdî”

Tarafların kurumlarının uyguladığı mevzuatta tanımlanan veya öyle kabul edilen kimseyi,

1.8 “İkamet”

Sürekli ikamet yerini,

1.9 “Geçici İkamet”

Taraf ülkelerden birinde ikamet eden kimsenin diğer taraf ülkede geçici bulunduğu yeri,

1.10 “Yardım”

Tarafların kendi mevzuatlarına göre tanımlanan nakdi ve ayni yardımlar veya bağışları,
ifade eder.

(2.) Bu maddede tanımlanmayan herhangi bir terim, uygulanacak mevzuatta kendisine atfedilen anlamı taşır.

Madde 2**Sözleşmenin Uygulanacağı Mevzuat**

(1.) Bu Sözleşme aşağıdaki mevzuata uygulanır :

1. Makedonya bakımından:

1.1 Sağlık sigorta ve sağlık koruma,

1.2 Emeklilik ve malûllük sigortası,

1.3 Çalışma sırasında kaza ve mesleki hastalığa kapılma sigortası,

1.4 İşsizlik sigortası,

1.5 Çocuklar için ek ödeme,

2. *Türkiye* bakımından:

2. İşçileri (Tarım işçileri dahil) kapsayan sosyal sigortalar (Hastalık, Analık, İş kazaları ile Meslek Hastalıkları, Malütlük, Yaşlılık ve Ölüm) hakkındaki mevzuat,

2.2 Devlet memur ve hizmetlilerini kapsayan T.C. Emekli Sandığı hakkındaki mevzuat, (Malütlük, Yaşlılık ve Ölüm)

2.3 Esnaf ve sanatkarlar ve diğer bağımsız çalışanlar ile tarımda kendi adına ve hesabına çalışanlar hakkındaki mevzuat, (Malütlük, Yaşlılık ve Ölüm)

2.4506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun Geçici 20 nci maddesine tabi sandıklarla ilgili mevzuat,

(2.) Bu Sözleşme, 3 ncü paragraf hükümleri saklı kalmak kaydıyla, 1 nci paragrafta belirlenen mevzuatı değiştiren, ilaveler getiren, birleştiren veya yerine geçen kanun, tüzük ve diğer mevzuatlara da uygulanır.

(3.) Bir tarafın mevzuatında kişi ve hak kapsamını genişleten düzenlemeler, diğer tarafa üç ay içerisinde bildirilir. Bu bildirim, bildirim alındığı tarihten itibaren diğer tarafça üç ay içerisinde bir itirazda bulunulmadıkça bu Sözleşme kapsamında uygulanır.

(4.) Yeni bir sosyal sigorta koluna ilişkin mevzuat, Taraflar arasında bu maksatla Sözleşme yapılması şartıyla uygulanır.

Madde 3

Uygulamanın Kapsadığı Kişiler

Bu Sözleşme, bir veya her iki Taraf mevzuatına tabi olan veya tabi olmuş kimseler ile bunların iki ülkeden birinin uygulanan mevzuatının kapsamında bulunan aile fertlerine ve geride kalan hak sahiplerine uygulanır.

Madde 4

İşlem Eşitliği

3 üncü maddede tanımlanan kimseler akit Tarafların mevzuatına göre hak ve yükümlülük bakımından eşit işlem görürler.

Madde 5

Yardımların İhracı

(1.) Bu Sözleşme dolayısıyla elde edilen yardımlar dahil, 3 üncü maddede tanımlanan herhangi bir kimseye bir Taraf mevzuatı uyarınca ödenecek yardımlar, o kimsenin diğer Taraf ülkesinde ikamet ediyor olması nedeniyle herhangi bir indirim, değişiklik, durdurma, iptal veya hacze tabi tutulamaz ve bu yardımlar diğer taraf ülkesinde de ödenir.

(2.) İlgilinin üçüncü bir ülkede ikamet etmesi durumunda da bu maddenin 1 inci paragraf hükmü uygulanır.

BÖLÜM II

UYGULANACAK MEVZUAT İLE İLGİLİ HÜKÜMLER

Madde 6

7. ve 8 inci maddelerde aksine hüküm bulunmuyorsa,

Bir Taraf ülkesinde istihdam edilen bir kimse o işle ilgili olarak, sadece o Tarafın mevzuatına,

Daimi olarak bir Taraf ülkesinde ikamet eden ve diğer Tarafın ülkesinde veya her iki taraf ülkesinde kendi hesabına kendi işinde çalışan bir kimse, o işle ilgili olarak sadece daimi ikamet ettiği Tarafın mevzuatına,

tabi olur.

Madde 7

- (1.) Bir Tarafın mevzuatına tabi olan ve işvereni tarafından diğer Taraf ülkesinde 24 ayı geçmeyecek bir süre için istihdam edilmek üzere gönderilen bir kimse, bu hizmetleri birinci Taraf ülkesinde yapıyormuş gibi sadece birinci Taraf ülkesinin mevzuatına tabi olur. Her iki Tarafın yetkili makamlarının önceden onayı ile bu 24 aylık süre, toplam olarak 60 ayı geçmemek kaydı ile uzatılabilir.
- (2.) Taraf ülkelerden birinin topraklarında kendi nam ve hesabına çalışan bir kişi, kendi işini geçici olarak ikinci Taraf ülkenin topraklarında gerçekleştirmek üzere bu ülkeye gittiği takdirde, 24 aya kadar, birinci ülkede çalışıyor gibi haklarında birinci ülkenin mevzuatı uygulanır. Her iki tarafın yetkili makamlarının önceden onayı ile bu 24 aylık süre 60 ayı geçmemek kaydı ile uzatılabilir.
- (3.) Taraf ülkelerin birinde merkezi olan hava, kara veya telekomünikasyon firmalarında çalışan birinin diğer Taraf ülkeye gönderilmesi halinde gönderen tarafın mevzuatı uygulanır.
- (4.) Gemi mürettebatı ve gemide bulunan diğer görevliler, geminin taşıdığı bayrağın temsil ettiği Taraf ülke mevzuatına tabidirler.
- (5.) Ülkelerden birinin diğer Taraf ülkesindeki şube veya temsilciliğinde istihdam edilen kişiler, şube veya temsilciliğin bulunduğu Taraf ülkenin mevzuatına tabidirler.
- (6.) Bir Taraf ülkenin devlet ve kamu hizmetlerinde, resmi temsilciliklerinde veya buna mukabil kuruluşlarında istihdam edilen kimseler, vatandaşı olduğu tarafın mevzuatına tabi olurlar. Bu işyerlerinde istihdam edilen kimseler, diğer Tarafın vatandaşı iseler veya daimi olarak o ülkede ikamet etmekte iseler haklarında daimi ikamet ettikleri ülkenin mevzuatının uygulanmasını ise başladıkları tarihten itibaren üç ay içinde talep edebilirler.

Madde 8

Diplomatik ve Konsolosluk Temsilcilikleri

- (1.) Diplomatik ve konsolosluk temsilciliklerinde çalışanlar ve bunlarla eşdeğer görülen kişiler ile buralarda yerel personel olarak görevli bulunan kişiler hakkında gönderildikleri hallerde, gönderen tarafın mevzuatı uygulanır.

- (2.) Bir taraf ülkesinde, ülkeleri tarafından gönderilmeyen kişiler hakkında ise çalıştıkları taraf ülkenin mevzuatı uygulanır.
- (3.) Maddenin 1 ve 2 nci bendinde belirtilenlerin dışında, diplomatik veya konsolosluk temsilciliğinin ülkesi vatandaşı olan kimseler veya daimi olarak ülkede ikamet eden kimseler taleplerine binaen, çalışmaya başlama tarihinden itibaren üç ay içinde taraf ülkelerden birinin mevzuatının uygulanmasını tercih edebilirler.

Madde 9
İstisnalar

İşçi ve işverenin müşterek talepleri esas alınarak her iki Tarafın yetkili makamları veya bu makamlar tarafından belirlenen yetkili kurumlarının muvafakati ile Sözleşmenin 6 ncı ve 7 nci madde hükümlerine istisnalar getirilebilir.

BÖLÜM III
ÖZEL HÜKÜMLER

KISIM I
HASTALIK VE ANALIK YARDIMLARI

Madde 10
Sigortalılık Sürelerinin Birleştirilmesi

Taraflardan birinin mevzuatına göre hastalık ve analık yardımları hakkının doğması, korunması ve yeniden kazanılmasının, belirli sigortalılık sürelerinin tamamlanmasına bağlı olduğu hallerde, bir Tarafın yetkili kurumu, diğer Tarafın mevzuatına göre tamamlanmış sigortalılık sürelerini aynı zamana rastlamamak kaydıyla kendi mevzuatına göre tamamlanmış süreler gibi dikkate alır.

Madde 11
Sağlık Yardımlarından Yararlanma

- (1.) Diğer Tarafıta ikamet eden veya geçici olarak bulunan ve bir Taraf mevzuatına göre yardım hakkını kazanmış olan sigortalı, sağlık yardım hakkına sahiptir. Bu yardım hakkı geçici veya devamlı bulunulan ülkenin kurumu tarafından bu kurumun mevzuatına göre, yetkili kurumun hesabına sağlanır.
- (2.) İşverenleri tarafından belli bir işin icrası için geçici görevle diğer Taraf ülkesine gönderilen sigortalıların durumları tedaviyi gerektirdiği zaman iş merkezinin bulunduğu ülkenin Sosyal Güvenlik Kurumu hesabına, hastalık veya analık sigortası yardımlarından, hastaneye yatırılma dahil, yararlanırlar.
- (3.) Taraflardan birinin mevzuatına göre sigortalı çalışan kimselerin geçici olarak diğer Taraf ülkesinde buldukları sırada, sağlık durumları derhal (acil) tedaviyi gerektirdiği zaman, kayıtlı buldukları ülkenin yetkili sosyal güvenlik kurumları hesabına hastalık sigortası yardımlarından, hastaneye yatırılma dahil, yararlanırlar.
- (4.) 1 nci, 2 nci ve 3 üncü paragraflarda belirtilen kimseler, diğer Taraf ülkesinde başlatılan tedavilerini kayıtlı oldukları ülkede sürdürebilirler.

- (5.) 1, 2, 3 ve 4 üncü paragraflarda yer alan hükümler sigortalı ile yaşayan veya ikamet eden ve sağlık yardımlarına müstahak olan sigortalının, aile fertleri için de geçerlidir.

Madde 12

- (1.) Sigortalı bulunduğu Taraf ülke mevzuatına göre sağlık yardımına hak kazanmış olan kişinin, diğer Taraf ülkesinde ikamet eden aile fertleri, ikamet ettikleri ülkenin mevzuatına göre sağlık yardımlarından faydalanma hakkına sahip bulunmamak şartı ile hastalık, analık sigortasıyla sağlanan sağlık yardımlarından faydalanırlar.
- (2.) 1 inci fıkrada sözü edilen aile fertleri ikametgahlarını yetkili kurumun bulunduğu ülkeye naklettiklerinde veya geçici olarak bulduklarında sağlık yardımlarından, bu Taraf mevzuatındaki hükümlere göre faydalanırlar.
- (3.) Sigortalının sağlık yardımlarına hak kazanıp kazanmadığı istihdam edildiği ülke mevzuatına göre tayin edilir.
- (4.) Sigortalının diğer Tarafta ikamet eden aile fertleri, bu sigortalının çalıştığı ülkedeki mevzuata göre kazanılan sağlık yardımlarından yetkili kurum hesabına yararlanır.
- (5.) Hak kazanma şartları, aile fertlerinin kimler olduğu ve yardımların süresi yetkili kurumun mevzuatına göre belirlenir.

Madde 13

Aylık Sahiplerinin

Sağlık Yardımlarından Yararlanmaları

- (1.) Her iki Taraf ülkenin mevzuatına göre aylık veya gelir bağlanmış olan kimseye sağlık yardımları sadece ikamet edilen ülkenin mevzuatına göre sağlanır.
- (2.) Taraflardan yalnız birinin mevzuatına göre aylık veya gelir bağlanmış olan bir kimse, diğer Taraf ülkesinde ikamet ettiği takdirde, sağlık yardımları, aylığı ödeyen ülkenin yetkili kurumunun nam ve hesabına ikamet mahallindeki kurumca sağlanır.
- (3.) Maddenin 1 inci paragrafında belirtilen kimselerin diğer Taraf ülkesinde geçici ikametlerinde, derhal (acil) yardım yapılmasını gerektirdiği zaman, daimi ikamet edilen ülkenin yetkili kurumu hesabına olmak kaydıyla, sağlık yardımlarından yararlanırlar.
- (4.) 1, 2 ve 3 üncü paragraflarda yer alan hükümler, aylık sahibinin aile fertleri için de geçerlidir.
- (5.) Bu yardımlara hak kazanılıp, kazanılmadığı ile yardımların süresi ve aile fertlerinin tespiti, aylık veya gelir ödeyen ülkenin yetkili kurumunca, yardımların kapsamı ve ifa şekli ise ikamet mahallindeki yetkili kurumca tespit edilir.

Madde 14

Sağlık Yardım Masraflarının Ödenmesi

Bu Sözleşmenin 11, 12, 13, 20 ve 22 nci maddelerinde öngörülen hallerde yapılan sağlık yardım masrafları, ilgilinin kayıtlı bulunduğu kurum tarafından, yardımları

yapan ülkenin sosyal güvenlik kurumuna, İdari Anlaşma ile tespit edilecek usul ve esaslar dahilinde ödenir.

Madde 15

Protezler ve Önemli Sağlık Yardımları ile Para Yardımları

- (1.) Protezler ve diğer önemli sağlık yardımları, 11 nci madde ile kapsanan ilgilinin hayatı ve sağlığı tehlike içinde olduğu (acil) haller dışında yetkili kurumun iznine tabidir. Usul ve esaslar İdari Anlaşma ile belirlenir.
- (2.) Para yardımlarının (günlük ödeneklerin) ödenmesi 11 nci maddede belirtilen durumlarda ilgilinin kayıtlı bulunduğu kurumun mevzuatına göre sağlanır.
- (3.) Taraf ülke mevzuatında sigortalıya yapılacak parasal yardımların aile fertlerinin sayısına göre belirlenmesi hükmü varsa, diğer Taraf ülkesinde ikamet eden aile fertleri de dikkate alınır

Madde 16

Analık Yardımları

- (1.) Bir kadın sigortalının bir veya her iki Taraf mevzuatına göre analık yardımlarından faydalanma hakkına sahip olması halinde, bu kimse hakkında, gerekirse 10 uncu maddeye göre birleştirilen sigortalılık süreleri de nazara alınmak suretiyle, yalnız doğumun vuku bulunduğu ülkede yürürlükte olan mevzuat hükümleri uygulanır.
- (2.) Erkek sigortalının sigortalı olmayan eşi de analığı halinde sağlık yardımlarından yararlanır.
- (3.) Analık yardımlarına hak kazanan bir kimseye yapılan sağlık yardımları, duruma göre bu Sözleşmenin 11 ve 12 nci maddelerindeki esaslar çerçevesinde karşılanır.

KISIM 2

-MALÜLLÜK, YAŞLILIK VE ÖLÜM YARDIMLARI

Madde 17

Sigortalılık Sürelerinin Birleştirilmesi

- (1.) Bir Taraf mevzuatına göre yardıma hak kazanılması, korunması veya tekrar yardıma hak kazanılması sigortalılık süresiyle ilgili ise, Tarafların yetkili kurumu gerektiğinde bu Sözleşmede aksi öngörülmedikçe, diğer Taraftaki sigortalılık sürelerini aynı zamana rastlamamak kaydı ile kendi mevzuatına uygun olarak kabul eder.
- (2.) Maddenin 1 nci paragrafının uygulanmasına rağmen yardıma hak kazanmayan bir kimse hakkında ilgili kurum, Tarafların sosyal güvenlik sözleşmesi imzalanmış olduğu bir üçüncü ülkedeki sigortalılık sürelerini de birleştirir.
- (3.) Taraflardan birinin mevzuatı gereğince sigortalı olarak ilk işe girme, yardım koruma veya tekrar yardıma hak kazanma peşinen sigortalı olma süreleri veya diğer hususlarla şartlandırıldığı takdirde, diğer Taraftaki süreler ve ilk işe girme esas alınır.

Madde 18**12 Aydan Az Olan Sigortalılık Süreleri**

- (1.) Bir Taraf ülke mevzuatı gereğince dikkate alınması gereken sigortalılık süresi 12 aydan az ise, sadece bu sigortalılık süresi ile yardıma hak kazanma durumları hariç, bu süreler için yardım yapılmaz.
- (2.) Maddenin 1 nci paragrafında belirtilen ve bir Tarafın ilgili kurumca sigortalılık süresi olarak kabul edilmeyen süreler, diğer Tarafın ilgili kurumun, ilgilinin yardıma hak kazanma, yardım hakkını koruma veya tekrar yardıma hak kazanma ve yardım miktarının tespiti bakımından, gerekirse bu süreyi kendi mevzuatına göre geçmiş gibi dikkate alır.

Madde 19**Yardımların Hesaplanması**

- (1.) Bir Tarafın mevzuatı gereğince 17 nci madde uygulanmadan bir yardım hakkı doğuyorsa, bu tarafın yetkili kurumu sadece kendi mevzuatı gereğince geçen sigortalılık sürelerini göz önünde bulundurarak yardımı tespit eder.
- (2.) 1 inci fıkraya göre yardım hakkının mevcut olmaması halinde 17 nci maddeye göre sigortalılık süreleri dikkate alınarak yardımlar şöyle hesaplanır.

17 nci maddenin uygulanmasıyla ilgili kurum, toplam sigortalılık sürelerini kendi mevzuatı gereğince geçmiş gibi hesaplar. Bundan sonra hesaplanmış toplam süreden sadece kendi mevzuatına göre geçen süreyi nazara alarak yardımın miktarını belirler.

- (3.) Tarafların mevzuatlarında aylığın azaltılması, durdurulması veya kesilmesi ile ilgili hükümler varsa, bu hüküm Sözleşmenin uygulanmasında da nazara alınır.

KISIM 3**İŞ KAZALARI VE MESLEK HASTALIKLARI****Madde 20****Yardımlar**

- (1.) Sigortalı olduğu süre içinde iş kazası geçiren veya meslek hastalığına tutulan bir sigortalı yardımlardan Sözleşmenin III. Bölüm 1. Kısım hükümlerine uygun olarak sigortalı olduğu Tarafın mevzuatına göre yararlanır.
- (2.) Taraflardan birinin bir iş kazasına uğrayan veya meslek hastalığına tutulan bir kimse, ikametgahını diğer Taraf ülkesine naklettiği zaman, kayıtlı bulunduğu yetkili kurumun iznini almak şartıyla bu yardımlardan yararlanmaya devam eder. Bu izin ilgili sağlık kuruluşu raporuna istinaden ve yetkili kurumun muvafakatı ile uzatılabilir.
- (3.) Bir kimse ikametgahını diğer Tarafa naklettikten sonra iş kazası veya meslek hastalığının teşhisinde, daha önce kayıtlı bulunduğu kurumun muvafakatiyle, bu kurum hesabına iş kazaları ve meslek hastalıkları sigortasının sağlık ve tedavi yardımlarından yararlanmaya hak kazanır.

(4.) 1,2, 3 üncü paragraflarda öngörülen yardımlar, yetkili kurumun hesabına, geçici olarak bulunduğu Tarafıta geçerli olan mevzuata göre verilir.

(5.) Yukarıdaki fıkralarda öngörülen protez, daha büyük cihaz ve daha önemli sağlık ve para yardımları 15 inci madde hükümlerine göre karşılanır.

Madde 21

Bir Tarafın mevzuatına göre, bir iş kazası veya meslek hastalığı sonucu meydana gelen daimi iş göremezlik derecesinin tayininde, diğer Taraf mevzuatına göre evvelce vukua geirmiş olan iş kazaları ve meslek hastalıkları da, kendi mevzuatına göre vukua gelmiş gibi nazara alınır. İlgiliye verilecek yardımların belirlenmesinde 23 üncü maddenin 2 nci paragraf hükümleri kıyasen uygulanır.

Madde 22

Meslek Hastalıkları İle İlgili Yardımlar

Meslek hastalığına uğrayan kimse, her iki Tarafın ülkesinde söz konusu hastalığa sebep olabilecek bir işte çalışmış ise, sigortalıya veya ölümü halinde hak sahiplerine yapılacak yardımlar, sözkonusu işin en son icra edildiği Tarafın mevzuatına göre, ilgili bu mevzuatın öngördüğü şartları yerine getirmiş olması kaydı ile sağlanır.

Madde 23

Taraflardan birinin mevzuatına göre meslek hastalığından dolayı yardım yapılmış olan bir sigortalının, diğer Taraf ülkesinde ikamet ettiği sırada bu hastalığın ağırlaşması halinde, aşağıdaki kurallar uygulanır.

1. Sigortalı, yeni ikamet ettiği ülkede meslek hastalığının meydana gelmesine veya ağırlaşmasına sebep olabilecek bir işte çalışmamış ise, sigortalının ilk ülkede kayıtlı bulunduğu kurum, ağırlaşmayı da hesaba katarak, kendi mevzuatına göre gerekli yardımları yapar.
2. Sigortalı, yeni ikamet ettiği ülkede böyle bir işte çalışmış ise, ilk ülkedeki kayıtlı bulunulan kurum, ağırlaşmayı hesaba katmaksızın, kendi mevzuatına göre yapılacak yardımları üzerine alır; yeni ikametgahın bulunduğu ülkede kayıtlı bulunulan kurum, sigortalıya kendi mevzuatına göre tayin edilen ve ağırlaşmadan sonra ödemesi gereken yardım tutarı ile ağırlaşmadan önce hastalık kendi ülkesinde meydana gelmiş olsaydı ödeyeceği yardım tutarı arasındaki farka eşit bir ek yardım öder.

KISIM 4

ÇOCUKLAR İÇİN EK ÖDEME

Madde 24

Yardımların Belirlenmesi

(1.) Çocuklar için ek ödeme hakkı, diğer Tarafıta ikamet eden çocuklar dahil, kişinin sigortalı olduğu ülke mevzuatı gereğince tespit edilir.

(2.) Çocuklar için ek ödeme hakkı, her iki Taraf mevzuatınca hak kazanılıyor ise sadece çocuğun ikamet ettiği Tarafın mevzuatı uygulanır.

(3.) Bu maddenin 1 ve 2 nci fıkrasında belirtilen hükümler, emekli maaşı alanlar için de geçerlidir.

KISIM 5 **İŞSİZLİK YARDIMLARI**

Madde 25 **İşsizlik Yardımları için Gerekli Koşullar**

İşsizlik yardımları, sigortalının çalışmakta olduğu ülkede uygulanmakta olan mevzuat çerçevesinde yapılır. Yardımın belirlenmesinde diğer Tarafta geçen sigortalılık süreleri dikkate alınarak kendi mevzuatında öngörülen koşul, biçim ve usullere göre sağlanır.

BÖLÜM IV **TIBBİ KONTROL**

Madde 26

Taraf ülkelerin birinde yaşayan veya bulunan kimselerin işgöremezlik durumlarının belirlenebilmesi için bir Taraf mevzuatına göre öngörülen tıbbi kontroller, yetkili kurumun talebi üzerine ve yetkili kurumun hesabına, ilgilinin yaşadığı kurumca yapılır.

Eğer tıbbi kontroller, her iki Tarafın mevzuatlarının uygulanması için yapıyorsa ilgilinin ikamet ettiği veya geçici olarak bulunduğu kurum tarafınca yapılır ve kurumca masrafları karşılanır.

BÖLÜM V **ÇEŞİTLİ HÜKÜMLER**

Madde 27 **İdari Anlaşma**

Bu Sözleşmenin uygulanması ile ilgili her türlü usul ve esaslar, taraflar arasında yapılacak İdari Anlaşma ile belirlenir.

Madde 28 **Bilgi Değişimi ve Karşılıklı Yardım**

(1.) Bu Sözleşmenin uygulanmasından sorumlu yetkili makam ve kurumlar :

1.1 Mevzuatların izin verdiği ölçüde, bu Sözleşmenin uygulanması için gerekli her türlü bilgiyi birbirlerine bildirirler,

1.2 Bu Sözleşme veya bu Sözleşmenin uygulandığı mevzuat uyarınca herhangi bir yardımın ödenmesi veya bu yardıma hak kazanmanın tespiti ile ilgili olarak, kendi mevzuatlarının uygulanması ile ilgiliymiş gibi, birbirlerine yardımcı olurlar; ve

1.3 Mümkün olan en kısa zamanda, bu Sözleşmenin uygulanması için alınan tüm önlemleri veya Sözleşmenin uygulanmasını etkilemesi halinde, kendi mevzuatlarındaki değişiklikleri birbirlerine bildirirler.

- (2) Bu maddenin (1.2) fıkrasında işaret edilen yardım, belirli masraf türlerinin geri ödenmesi için 27 nci maddeye uygun olarak yapılan İdari Anlaşmada yer alan özel hükümler saklı kalmak kaydıyla, ücretten muaf olarak sağlanır. Bir Tarafın yetkili kurumu diğer Tarafın yetkili kurumundan ödemeyi istediğinde, A.B.D. Doları (\$) olarak ödenecek miktarı bildirir. Bunun üzerine, ikinci kurum bu miktarı, birinci kuruma öder.
- (3.) Bir Tarafın mevzuatı uyarınca açıklanması gerekmedikçe, bu Sözleşmeye göre bir Tarafa diğer Tarafa bir kimse hakkında gönderilen herhangi bir bilgi gizlidir. Bu bilgiler sadece bu Sözleşmenin uygulandığı mevzuatın yürütülmesi amacıyla kullanılır.
- (4.) Taraflardan birinin bir sigorta vakasından dolayı üçüncü bir kimseden olan tazminat alacağına, bu şahsın diğer Taraf ülkesinde ikamet etmesi halinde o ülkenin yetkili kurumu aracılığı ile talebinin ilgiliye tebliğ edilmesi ve sonuçlarının bildirilmesi hususunda bir talepte bulunma halinde, diğer Taraf yetkili kurumu gereken işlemi yaparak bu talebi yerine getirir ve talepte bulunan Tarafın yetkili kurumuna bilgi verir.

Madde 29

Vergi, Ücret ve Harçlardan Muafiyet veya İndirim

Bir Tarafın, mevzuatının uygulanması için gerekli herhangi bir belge veya dokümanın hazırlanması ile ilgili olarak o Tarafın mevzuatınca hükme bağlanmış bulunan vergiler, konsolosluk ücretleri veya idari harçlardan muafiyet veya bunlarla ilgili herhangi bir indirim, diğer Taraf mevzuatının uygulanması ile ilgili gerekli belge ve dokümanları da kapsar. Sözleşmenin uygulanması için gereken herhangi bir belge, diplomatik veya konsolosluk yetkililerinin onayından veya benzer formalitelerden muafır.

Madde 30

Haberleşme Dili

Bu Sözleşmenin uygulanması için Tarafların yetkili makamları ve kurumları Makedonca ve Türkçe haberleşirler.

Madde 31

Talep, Bildiri ve İtirazların Sunulması

- (1.) Akit Taraflardan birinin mevzuatına göre, o Tarafın yetkili makam veya kurumuna yasal süresi içinde yapılmış olan bir yardımın ödenmesi veya yardım hakkının belirlenmesine ilişkin talep, bildiri veya itiraz, diğer Tarafın yetkili makamına ve kurumuna sunulmuş gibi kabul edilir. Aynı husus, diğer konulara ilişkin dilekçeler ile beyannameler ve itirazlar için de geçerlidir.
- (2.) Bir Taraf mevzuatı uyarınca yapılan yardım talebi, diğer tarafın mevzuatı uyarınca muadil bir yardım için talep olarak kabul edilir.
- (3.) 1 ve 2 nci Paragrafın uygulandığı herhangi bir durumda, talep, bildiri veya itirazın sunulduğu yetkili makam veya kurum, bunu geciktirmeksizin diğer Tarafın yetkili makam veya kurumuna iletir.

Madde 32
Yardımların Ödenmesi

Bir Tarafın yetkili kurumu, bu Sözleşmeye göre doğan parasal yükümlülüklerini kendi para birimini ile ödeyerek yerine getirir.

Madde 33
Anlaşmazlıkların Çözümü

(1.) Tarafların yetkili makamları, Taraflar arasında bu Sözleşmenin yorumu ve tatbiki nedeni ile çıkacak tüm anlaşmazlıkları müzakere yolu ile halletmeye çalışırlar.

(2.) Bir anlaşmazlığın bu şekilde altı ay içinde giderilmesi mümkün olmazsa, bu durumda anlaşmazlığın çözümü Taraflardan birinin müracaatı üzerine aşağıdaki şekilde oluşturulacak olan bir hakem heyetine devredilir.

2.1 Sözleşmeye Taraf olan her ülke, anlaşmazlığın hakem heyeti tarafından giderilmesi ile ilgili müracaatın eline geçmesinden itibaren bir ay içinde bir hakem tayin eder. Bu şekilde tayin edilen iki hakem, hakemini son olarak atayan ülkenin bu atamayı bildirmesinden itibaren iki ay içinde üçüncü bir devletin uyruğundaki bir kişiyi üçüncü hakem olarak seçer.

2.2 Sözleşmeye Taraf olan devletlerden birinin tespit edilen süre içinde hakem tayin etmemesi durumunda, diğer Taraf Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin Başkanına başvurarak, hakem tayin etmesini ister. Tayin edilen iki hakemin atanacak üçüncü hakemin seçimi konusunda mutabakata varamamaları halinde, aynı şekilde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine başvurulur.

2.3 Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin Başkanının Sözleşmenin Tarafı olan devletlerden birinin uyruğunda olması halinde, bu madde ile kendisine verilen görevler mahkemenin başkan yardımcısına ya da aynı uyrukta olma durumunun söz konusu olmadığı en yüksek dereceli hakime devredilir.

(3.) Hakem heyeti oy çokluğu ile karar verir. Heyetin kararları her iki devlet için de bağlayıcı niteliktedir. Sözleşmeye taraf olan her devlet kendisi tarafından atanan hakemin masraflarını karşılar. Diğer masraflar Sözleşmeye taraf olan ülkelerce eşit oranda karşılanır. Hakem heyeti çalışma usullerini kendisi belirler.

BÖLÜM VI
GEÇİCİ VE NİHAİ HÜKÜMLER

Madde 34
Geçici Hükümler

(1.) Bu Sözleşmenin yürürlüğe girdiği tarihten önce tamamlanmış herhangi bir sigortalılık süresi, bu Sözleşme uyarınca bir yardım hakkının tespitinde dikkate alınır.

(2.) Bu Sözleşme yürürlüğe girdiği tarihten önceki bir süre için bir yardım ödenmesi hakkını vermez.

- (3.) 2 nci fıkra hükmü saklı kalmak üzere, toptan ödeme yardımları hariç herhangi bir yardım; bu Sözleşmenin yürürlüğe girdiği tarihten önce vuku bulmuş olaylar için de uygulanır. Ancak, kazanılan haklar Sözleşmenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki yıl içinde yapılan yazılı başvurularda Sözleşmenin yürürlük tarihinden, iki yıldan sonra yapılan başvurularda ise talep tarihini takip eden aybaşından geçerli olmak üzere ödenir.

Madde 35

Sözleşmenin Yürürlüğe Girmesi ve Feshi

- (1.) Taraflardan her biri diğer Tarafa Sözleşmenin yürürlüğe girmesi için gerekli iç mevzuatın tamamlandığını bildirir. Sözleşme, son bildirim takip eden ikinci ayın birinci günü yürürlüğe girer.
- (2.) Sözleşme yürürlüğe girdiği tarihten itibaren uygulanır. Ancak Sözleşme, Taraflardan birinin diğer Tarafa yaptığı bildiri ile feshedilebilir. Fesih, bildiri tarihini izleyen altıncı ayın sonunda geçerlilik kazanır.
- (3.) Eğer Sözleşme sona ererse, Sözleşme hükümleri uyarınca kazanılmış olan haklar devam eder ve Sözleşme uyarınca sonuçlandırılmamış talepler hakkında karar vermek üzere müzakerelere girilir. Anlaşma sağlanamaması halinde halledilmeyen taleplere ilişkin esaslar 33 üncü madde hükmü çerçevesinde çözümlenir.

Bu Sözleşme, 6.7.1998 tarihinde Üsküp'te her iki metin eşit derecede geçerli olmak üzere, Makedonca ve Türkçe dillerinde düzenlenmiş ve imzalanmıştır.

MAKEDONYA CUMHURİYETİ
HÜKÜMETİ ADINA

Naser ZİBERİ
Çalışma ve Sosyal Politika Bakanı

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
HÜKÜMETİ ADINA

Prof. Dr. Nami ÇAĞAN
Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı

Член 3

Ovoj zakon влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".